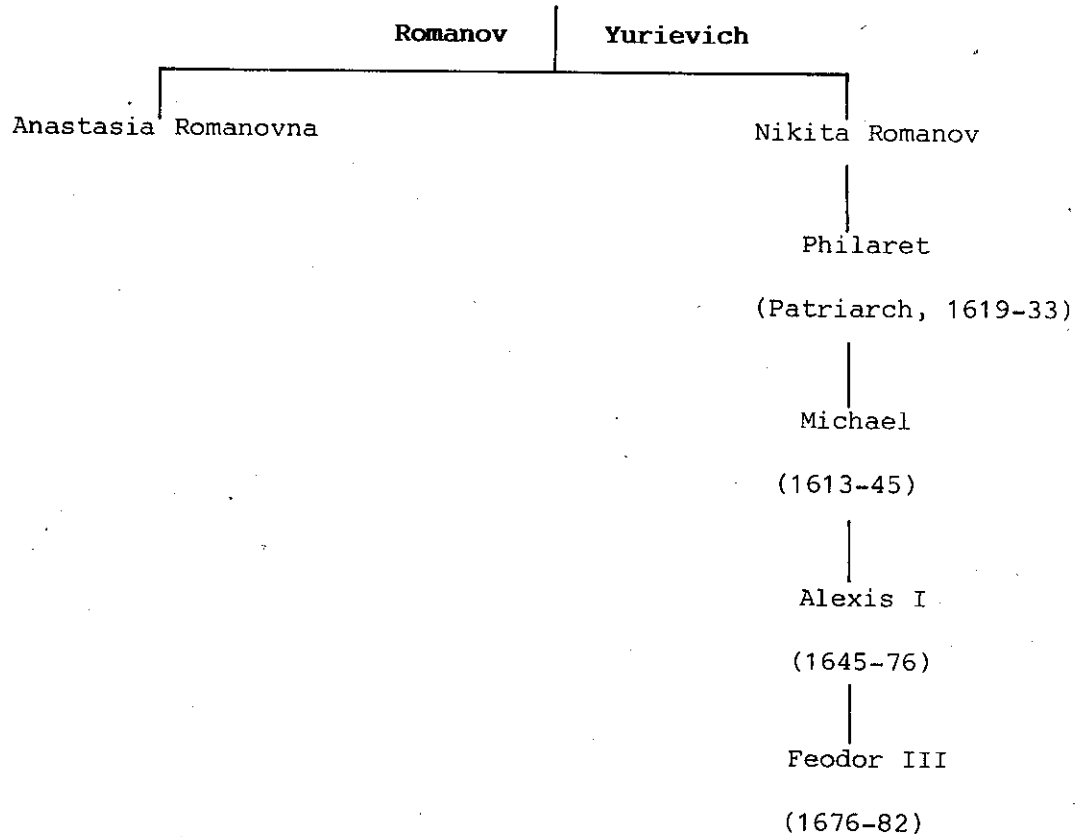

บทที่ 7
รัสเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 17
รัสเซียภายใต้ราชวงศ์โรมานอฟช่วงแรก (1613 - 1682)

สมัยปกครองของราชวงศ์โรมานอฟ อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์นี้ได้ปกครอง สืบต่อกันมาจนถึงสมัยปฏิวัติ ค.ศ. 1917 สภาพการโดยทั่วไปของรัสเซีย กลไกการบริหาร ชีวิต พลเมืองและบทบาทของศาสนาเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องไม่น้อยเลย

ถูกทอดทิ้งจากผลของการยึดครองโดยคาทอลิก แต่เมื่ออำนาจคาทอลิกเสื่อมลงพวกที่เคยตั้งถิ่นฐาน
ก็อพยพกลับมา ความต้องการข้าวสาลีในยุโรปตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ผลักดันให้ขุนนาง
ชาวโปลิชแสวงหาดินแดนเพิ่มโดยเฉพาะในเขตเสตีปัสบูร์นรวมทั้งหนุนให้มีการอพยพเข้ามา
ขึ้น แต่การแพร่หลายระบบเซอร์ฟและบังคับให้ประชาชนที่นับถือกรีกออร์ทอดอกซ์เปลี่ยนมาถือนิกาย
ยูเนียนท์ (Uniate) ทำให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงมาก และพวกชาวนาพากันอพยพไปอยู่ใน
ดินแดนของพวกคอสแซ็ค จากการณ์นี้เองจึงทำให้เกิดมีสงครามระหว่างโปแลนด์และพวกคอสแซ็ค
ตามชายแดนอยู่เสมอ

ราชวงศ์โรมานอฟ

Michael Romanov : 1613-1645

Alexis Romanov : 1645-1676

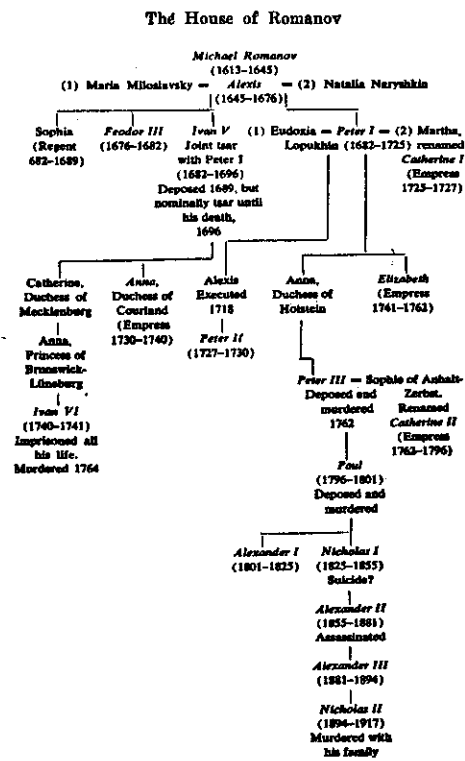
Feodor Romanov : 1676-1682

เมื่อไมเคิล โรมานอฟ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นซาร์นั้น ทรงพบว่ารัสเซียยังคงมี
ความล้าหลังในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้ ตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามกลางเมืองมาแล้วเหตุการณ์
สำคัญที่เกิดขึ้นเสมอก็คือการลุกฮือของชาวนาและการรุกรานของชาวต่างชาติในสมัย Time of
Troubles ทำให้เมืองต่าง ๆ ถูกทำลาย เส้นทางการค้าถูกตัดขาด และความเสื่อมทางด้าน
เกษตรกรรม

สิ่งจำเป็นที่สุดที่จะต้องทำโดยเร่งด่วนก็คือการร่างประมวลกฎหมายและการรักษา
ระเบียบแบบแผน จักรระบบการปกครองให้เหมาะสม เพิ่มรายได้รัฐขับโปลและสวีดิชออกจากพรม
แดนรัสเซีย

น่าเสียดายที่ไมเคิลขณะนั้นมีพระชนม์เพียง 17 พรรษา ในปี ค.ศ. 1613 สุขภาพ
ไม่ดีและนิสัยอ่อนแอ เมื่อพระบิดาคือหลวงพ่อ ฟิลาเรต ได้รับการปลดปล่อยเมื่อปี ค.ศ. 1615
โดยพวกโปล ท่านก็ได้เป็นพาทริอาร์ค และช่วยเหลือในการปกครองจนถึงปี ค.ศ. 1633 ซึ่งก่อน
หน้านั้นไมเคิลมีผู้ทรงเชื่อฟังอย่างยิ่งอยู่แล้ว คือสมาชิกสภาโบยาร์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง saltyo-
kovs ซึ่งเมื่อพระบิดาสิ้นพระชนม์แล้วบุคคลผู้นี้ก็มามีอิทธิพลเหนือไมเคิลอีก

ในช่วงสิบปีแรกนั้นซาร์ทรงขึ้นอยู่กับ Zemsky Sobor อย่างมาก ส่วนกิจการสำคัญขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนปวงชนทั้งชาติ ปัญหาเรื่องการร่างกฎหมายและการจัดระเบียบภายในกลายเป็นเรื่องเร่งด่วน ประการแรกที่สุดก็ต้องจัดการกับพวกคอสแซคที่สนับสนุน Zarutsky และต่อมาก็คือ ต้องแก้ไขกลุ่มคอสแซคอื่น ๆ ที่มีสภาพเป็น "ขโมย" ซึ่งพวกนี้จะต้องจัดการให้เรียบร้อย ในขณะที่เดียวกันก็มีสงครามกับสวีเดนและโปแลนด์ที่ต้องรบกันต่อไป

ต่อมาได้มีการลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกกับสวีเดนที่สตอลโบโร เมื่อปีค.ศ. 1617 นอฟโกรอดกลับมาอยู่กับรัสเซีย แต่สวีเดนยังคงยึดครอง 2 ฟากฝั่งของอ่าวฟินแลนด์ ซึ่งปิดกั้นทางออกของรัสเซียสู่ทะเลบอลติก และในปี ค.ศ. 1618 ก็มีการทำสัญญาสงบศึกกับโปแลนด์

สแตงกา เรซิน

(Stenka Razin)

“ให้พวกเราได้ครอบครองบริเวณสมบรูณ์ แต่สิ่งที่พวกอพยพต้องการก็คือการก่อกบฏขึ้นกับคอสมาคอสเสร์ ภาพในที่สุดจึงจับกลุ่มเข้าเป็นกบฏโดยมีผู้นำคือสแตงกา เรซิน⁹ เมื่อปี ค.ศ.1667 เดินทางเข้า ยึดเขตโวลก้าลงมาถึงบริเวณทะเลสาบแคสเปียนต่อไปถึงบริเวณที่อยู่ของเปอร์เซีย ในปี ค.ศ. 1669 ก็เดินทางกลับไปสู่บริเวณแม่น้ำดอนมีพวกที่ไม่พอใจด้วยสาเหตุอื่น ๆ ร่วมด้วยเป็นจำนวนมากทางใต้ร่วมกันวางแผนสู้ซาร์และโบบาร์ การกบฏแผ่กว้างออกไปในปี ค.ศ.1670 เรซินประกาศว่าเป็นสงครามชนชั้นระหว่างชาวนาผู้ถูกกดขี่ต่อต้านพวกขุนนางและพ่อค้า "จะต้องไม่เป็น เซอร์ฟอีกต่อไป ประชาชนจะต้องเป็นอิสระและเสมอภาค" ในปี ค.ศ.1671 เรซินถูกทรยศและ ถูกจับได้ถูกทรมานการกบฏยังคงมีอยู่ต่อไปอีก และสแตงกาก็กลายเป็นวีรบุรุษปรากฏชื่อในนิทาน

⁹ ผู้ให้สัญญาแก่ชาวนาและผู้อพยพทั้งหลายว่าถ้าสามารถก่อการปฏิวัติได้สำเร็จก็ยินดีที่จะให้อิสรภาพแก่คนเหล่านั้น

และเพลงร้องสดุดีในฐานะที่ทนทุกข์ทรมานเพื่อประชาชนเหมือนกับ เรื่องโรบินฮูดของอังกฤษ

การปราบปรามเรซินีเองที่ทำให้ดินแดนของพวกเขา คอสแซคถูกผนวกเข้ากับที่ดินของรัสเซียด้วย.

ในสมัยอเล็กซีนั้นนอกจากจะเกิดกบฏที่เนื่องมาจากความไม่พอใจในระบบสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ก็ยังมีสาเหตุที่มาจากศาสนาด้วย กล่าวคือ เรื่องของพวกที่ต่อต้านพาทริอาร์คิคอนและพวกที่ต่อต้านพัฒนาการของอิทธิพลตะวันตกที่มีลักษณะหลายประการเป็นเยอรมัน¹⁰

เกี่ยวกับกิจกรรมต่างประเทศก็มีการทำสงครามกับโปแลนด์และลิทัวเนียแย่งสิทธิครอบครองยูเครน เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1654-1667 รัสเซียประสบชัยชนะทำให้โปแลนด์อ่อนแอลงยึดได้สโมแลนสก์และเคียฟ ตามข้อตกลงในสนธิสัญญาแอนดรูโซโว (Treaty of Andrusovo: ค.ศ. 1667) รัสเซียได้ยูเครนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำคินีเปอร์ ในขณะที่โปแลนด์มีสิทธิในบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำนั้น นอกจากนี้ ก็มีสงครามกับสวีเดน ค.ศ. 1656-1658 และสงครามกับตุรกี ซึ่งไม่ประสบชัยชนะกลายเป็นสงครามยืดเยื้อ

อเล็กซีทรงเป็นซาร์ที่ทรงมีความพยายามที่จะปกครองให้ดีที่สุด พยายามจัดระเบียบในประเทศ แต่ในรัชสมัยของพระองค์ก็มีสงครามหลายครั้งเป็นสงครามชนชั้น ความไม่พอใจของชาวนา การแบ่งกันในสังคมและการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศที่ทำให้ได้ประโยชน์จากความอ่อนแอของโปแลนด์ การแสวงหาดินแดนทางใต้ของรัสเซียซึ่งกลายเป็นสิ่งที่ขัดขวางการเริ่มต้นประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของรัสเซีย¹¹

พีโอเตอร์ที่ 3 (ค.ศ. 1676-ค.ศ. 1682)

พระเจ้าซาร์อเล็กซีเสด็จสวรรคตในปี ค.ศ. 1676 พระราชโอรสคือพีโอเตอร์ที่ 3 เสด็จขึ้นครองราชย์ต่อ ทรงเป็นซาร์ที่นิยมการเปลี่ยนแปลงตามแบบตะวันตก ถึงกับทรงชักชวนให้ข้าราชการสำนักทั้งหลายโกนหนวดเคราและแต่งกายตามแบบตะวันตก นำเสียดายที่ทรงครองราชย์

¹⁰ คำว่า "German". ในสมัยนั้นจะมีความหมายถึง "คนต่างชาติ" ทั้งหมด

¹¹ Ibid., pp. 66-67

ได้เพียง 6 ปีก็สิ้นพระชนม์ เมื่อปีค.ศ. 1682 เหลือแต่พระอนุชาผู้ทรงมีสติไม่สมบูรณ์คืออิวาน และ
พระอนุชாத่างพระชนนีคือปีเตอร์ เมื่อปีโอทอร์สิ้นพระชนม์ลงราชสำนักจึงแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย

สรุปท้ายบทที่ 7

1. ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ชาวรัสเซียเกิดความรักชาติและร่วมใจกันต่อต้านโพล สวีดิช ลิทัวเนียทางตะวันตก และพวกเตอร์ก ก็คือฐานะความเป็นโรมที่สาม ทำให้ประชาชนยึดมั่นในนิกายตะวันออก (Greek Orthodox) ต่อต้านโพล ลิทัวเนียซึ่งนับถือนิกายโรมัน แคทอลิก และเตอร์กซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม
2. สภาพหลังสมัยยุ่งยากของรัสเซียก็คือ ความยากจน รัฐบาลต้องเก็บภาษีอย่างรุนแรง ประชากรประมาณ 9 ล้านคนไร้การศึกษา ในขณะที่ยุโรปสมัยเดียวกันก้าวเข้าสู่สมัย
3. กำลังสนับสนุนการปกครองที่ซาร์ได้รับก็คือ
 - 3.1 State Church
 - 3.2 Service Nobility
4. กลไกการปกครองประกอบด้วย **ซาร์**: สมมติเทพ, **คณะรัฐมนตรี (Ministries)**: รับเรื่องราวร้องทุกข์ในด้านต่าง ๆ แทนองค์ซาร์, **สภาจุมมา**: ทำหน้าที่สนับสนุนกษัตริย์, Zemsky Sobor: ทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษาไม่เคยก้าวถึงการเป็น Constitutional Monarchy แต่ประการใด, **การบริหารท้องถิ่น**: มักให้อำนาจเจ้าของที่ดินเกือบสมบูรณ์ในการตัดสินเกี่ยวกับชีวิตของผู้อยู่ภายใต้การปกครอง, **ระบบภาษี**: ชาวนา, **กองทัพ**: ครึ่งหนึ่งของรายได้แผ่นดินถูกส่งจ่ายเพื่อบำรุงกองทัพ, **ศาสนา**: ไปกันได้ดีกับการเมือง
5. การปฏิรูปของพวกอาร์ท นิคอน สมัยซาร์อเล็กซิส เพื่อมุ่งสร้างความสัมพันธ์กับคาทอลิกให้ถือคัมภีร์เก่าเป็นคัมภีร์ที่ถูกต้องเพื่อให้ชาวรัสเซียได้นับถือสิ่งเดียวกันกับชาวอูเครนที่นับถือคาทอลิกจะทำให้ผูกพันสนิทกับรัสเซียยิ่งขึ้น และฝ่ายคาทอลิกจะไม่สามารถโจมตีเรื่องความถูกต้องของนิกายออร์ทอดอกซ์อีกต่อไป เกิดฝ่ายต่อต้านคือ Old Believers และสังฆราชนิกอนถูกเนรเทศในปี 1654
6. การจัดระบบ Pomestic สมัยอิวานที่ 3 คือการแบ่งที่ดินให้นายทหาร ทำให้ต้องห้ามการเคลื่อนไหวของเซอร์ฟ ชาวนาอยู่ในสภาพเลวร้าย
7. คอสแซค ทำหน้าที่พิทักษ์ชายแดน เข้าช่วยกบฏในสมัยอเล็กซิสคือกบฏของ Stenka Ragin มีผลให้พวกดอน คอสแซคถูกรวมเข้าอยู่ในดินแดนรัสเซียด้วย

ตัวอย่างคำถาม

1. อธิบายการเกิด service-nobility และการสิ้นสุดลักษณะตัวแทนเสียงส่วนรวม
2. อธิบายถึงความไม่พอใจของชาวนาและคอสแซค
3. อธิบายลักษณะการปฏิรูปของนิกอน
4. จงกล่าวถึงลักษณะความผูกพันระหว่างศาสนาและรัฐ